

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 16.5.2007
KOM(2007) 255 galutinis

KOMISIJOS PRANEŠIMAS

2007 m. KIPRO KONVERGENCIJOS ATASKAITA

(parengta Kipro prašymu laikantis Sutarties 122 straipsnio 2 dalies)

{SEK(2007) 623}

1. ATASKAITOS TIKSLAS

Sutarties 122 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad ne rečiau kaip kartą per dvejus metus arba valstybės narės, kuriai taikoma išlyga, prašymu, Komisija ir Europos centrinis bankas (ECB) pateikia Tarybai pranešimą apie valstybių narių pažangą, padarytą vykdant savo įsipareigojimus siekiant dalyvauti ekonominėje ir pinigų sąjungoje.

Ši ataskaita parengta Kipro prašymu, pateiktu 2007 m. vasario 13 d. Išsamesnis Kipro konvergencijos būklės vertinimas pateiktas šio pranešimo techniniame priede (SEC(2007)623).

Komisijos ir ECB pranešimų turiniui taikomi Sutarties 121 straipsnio 1 dalies reikalavimai. Pagal šį straipsnį reikalaujama, kad pranešimuose būtų įvertinta, kaip nacionalinės teisės aktai, įskaitant nacionalinio centrinio banko statutą, atitinka Sutarties 108 ir 109 straipsnius bei ECBS ir ECB statutą (ECBS statusas). Pranešimuose taip pat turi būti nagrinėjama, ar atitinkama valstybė narė yra pasiekusi aukštą tvarios konvergencijos lygį pagal tai, kaip ji atitinka konvergencijos kriterijus (kainų stabilumo, bendrojo šalies biudžeto padėties, valiutos kurso ir ilgalaikių palūkanų normų), ir atsižvelgiama į keletą kitų veiksnių, nurodytų 121 straipsnio 1 dalies paskutinėje pastraipoje. Keturi konvergencijos kriterijai išsamiau aptarti prie Sutarties pridėtame protokole (Protokole Nr. 21 dėl konvergencijos kriterijų).

Šioje ataskaitoje, kaip tai buvo daroma atliekant kitas susijusias procedūras (pvz., PDP, Lisabona, dalyvavimas VKM II), nagrinėjamos tik tos sritys, kurias veiksmingai kontroliuoja Kipro Respublikos Vyriausybė, kaip nurodyta prie 2003 m. Stojimo akto pridėtame Protokole Nr. 10.

Norint išanalizuoti *nacionalinės teisės aktų*, įskaitant nacionalinių centrinių bankų statusus, suderinamumą su Sutarties 108 ir 109 straipsniais bei ECBS statutu, būtina įvertinti, kaip yra laikomasi piniginio finansavimo draudimo (EB sutarties 101 straipsnis) ir draudimo naudotis privilegija (EB sutarties 102 straipsnis), ECBS tikslų (EB sutarties 105 straipsnio 1 dalis), centrinio banko nepriklausomumo (EB sutarties 108 straipsnis), nacionalinių centrinių bankų integravimo į ECBS (keletas EB sutarties ir ECBS statuto straipsnių) reikalavimų.

Kainų stabilumo kriterijus yra apibrėžtas Sutarties 121 straipsnio 1 dalies pirmoje įtraukoje: „didelis kainų stabilumas; ar jis pasiektas, sprendžiama pagal infliacijos lygį, artimą tam, kurį yra pasiekusios ne daugiau kaip trys valstybės narės, kuriose kainos yra stabiliausios“.

Protokolo dėl konvergencijos kriterijų 1 straipsnyje nustatyta, kad „kainų stabilumo kriterijus [...] reiškia, kad valstybės narės kainų stabilumas yra tvarus ir vidutinis infliacijos lygis per vienerius metus iki tyrimo neviršija daugiau kaip 1,5 procentinio punkto daugiausia trijų valstybių narių, kuriose kainos yra stabiliausios, infliacijos lygio. Infliacija matuojama taikant vartotojų kainų indeksą palyginamuoju pagrindu, atsižvelgiant į nacionalinių apibrėžimų skirtumus“. Tvarumo reikalavimas reiškia, kad priimtinas infliacijos lygis turi būti iš esmės pasiektas dėl sąnaudų ir kitų struktūrinių būdu kainos pokyčius lemiančių veiksnių, o ne dėl laikinų veiksnių poveikio. Dėl to, vertinant konvergenciją, nagrinėjami ir pagrindiniai infliacijos

veiksniai, ir vidutinio laikotarpio prognozės. Pranešime taip pat vertinama, ar šalis per artimiausius mėnesius pasieks pamatinę vertę¹.

Apskaičiuota, kad 2007 m. kovo mėn. pamatinė infliacijos lygio vertė buvo 3 %², o trys valstybės narės, kuriose kainos buvo stabiliausios – Suomija, Lenkija ir Švedija.

Sutarties 121 straipsnio trečioje įtraukoje apibrėžtas *valiutos kurso kriterijus*: „Europos pinigų sistemos valiutos kurso mechanizmo nustatytų normalių svyravimo ribų laikymasis bent dvejus metus išvengiant nuvertėjimo bet kokios kitos valstybės narės valiutos atžvilgiu.“

Protokolo dėl konvergencijos kriterijų 3 straipsnyje nurodoma: „Dalyvavimo Europos pinigų sistemos valiutos kurso mechanizme kriterijus [...] reiškia, kad valstybė narė laikėsi norminių svyravimo ribų, numatytų Europos pinigų sistemos valiutos kurso mechanizme, be didelių nukrypimų bent pastaruosius dvejus metus iki tyrimo. Pirmiausia valstybė narė negali būti nuvertinusi savo valiutos dvišalio pagrindinio kurso bet kokios kitos valstybės narės valiutos atžvilgiu savo pačios iniciatyva per tą patį laikotarpį.“

Atitinkamas dvejų metų laikotarpis, per kurį valiutos kurso stabilumas šioje ataskaitoje vertinamas, yra 2005 m. balandžio 27 d.–2007 m. balandžio 26 d.

Bendrojo šalies biudžeto padėties konvergencijos kriterijus apibrėžtas Sutarties 121 straipsnio 1 dalies antroje įtraukoje: „valstybės finansinės padėties tvarumas; ar jis pasiektas, sprendžiama pagal bendrojo šalies biudžeto be perviršinio deficito, kuris nustatomas pagal 104 straipsnio 6 dalį, padėtį“. Protokolo dėl konvergencijos kriterijų 2 straipsnyje taip pat nurodoma, kad šis kriterijus reiškia, jog „tyrimo metu valstybė narė nėra Tarybos sprendimo pagal šios Sutarties 104 straipsnio 6 dalį dėl perviršinio deficito atitinkamoje valstybėje narėje objektas“.

Sutarties 121 straipsnio 1 dalies ketvirtoje įtraukoje nustatytas reikalavimas – „valstybės narės pasiektas konvergencijos ir jos dalyvavimo Europos pinigų sistemos valiutos kurso mechanizme patvarumas, kurį atspindi *ilgalaikių palūkanų normos*“. Protokolo dėl konvergencijos kriterijų 4 straipsnyje nustatyta, kad „palūkanų normos konvergencijos kriterijus [...] reiškia, kad vienerių metų laikotarpiu iki tyrimo valstybės narės vidutinė nominali ilgalaikių palūkanų norma neviršijo daugiau kaip 2 procentiniais punktais daugiausia trijų valstybių narių, kuriose kainos yra stabiliausios, palūkanų normos. Palūkanų normos matuojamos ilgalaikių vyriausybės obligacijų ar palyginamų vertybinių popierių pagrindu atsižvelgiant į nacionalinių apibrėžimų skirtumus“.

2007 m. kovo mėn. apskaičiuota palūkanų normos pamatinė vertė buvo 6,4 %.

¹ Pamatinės vertės prognozė yra labai apytikrė, nes ji skaičiuojama remiantis trijų valstybių narių, kuriose turėtų būti mažiausia infliacija laikotarpiu, kuriam sudaroma prognozė, infliacijos prognozėmis, dėl to padidėja galima paklaida.

² Šioje ataskaitoje naudojami iki 2007 m. balandžio 26 d. gauti duomenys.

Sutarties 121 straipsnyje taip pat reikalaujama įvertinti ir kitus ekonominei integracijai ir konvergencijai svarbius veiksniai. Tokie papildomi veiksniai apima finansų ir prekių rinkų integraciją, einamosios sąskaitos mokėjimų balanso pokyčius bei vienam gaminiui tenkančių darbo sąnaudų ir kitų kainų rodiklių pokyčius. Šie veiksniai nagrinėjami vertinant kainų stabilumą.

2006 m. gruodžio mėn. konvergencijos ataskaitoje Komisija pateikė vertinimą, kad Kipras atitiko tris konvergencijos kriterijus (kainų stabilumo, bendrojo valstybės biudžeto padėties ir ilgalaikių palūkanų normų). Kol nebuvo nepriimtas 2002 ir 2003 m. Kipro centrinio banko įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, buvo laikoma, kad Kipro teisės aktai, visų pirma Kipro centrinio banko įstatymas, ne visiškai atitinka Sutarties 109 straipsnį ir ECBS statuto nuostatas dėl centrinio bankų integravimo į ECBS įvedant eurą.

2. TEISINIS SUDERINAMUMAS

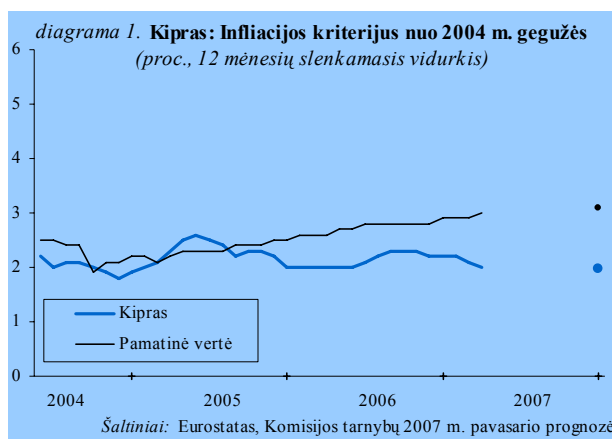
Visi likę trūkumai pašalinti 2007 m. kovo 15 d. Parlamentui priėmus 2002 ir 2003 m. Kipro centrinio banko įstatymo pakeitimo įstatymą. Įstatymas įsigaliojo jo priėmimo dieną, tačiau tam tikros jo nuostatos įsigalios, kai Kipre bus įvestas euro. Visų pirma šiuo įstatymu, siekiant atsižvelgti į atitinkamas EB sutartyje ECB, ECBS ir Tarybai suteiktas funkcijas bei kompetenciją, yra panaikinti arba iš dalies pakeisti kai kurie straipsniai. Daugiausia tai nuostatos dėl pinigų politikos, ECBS piniginių operacijų ir priemonių, operacijų užsienio valiuta vykdymo ir banknotų bei monetų išleidimo.

Kipro teisės aktai, visų pirma Kipro centrinio banko įstatymas, atitinka EB sutarties ir ECBS statuto reikalavimus.

3. KAINŲ STABILUMAS

Pamatinės vertės laikymasis

Kipre 12 mėnesių vidutinė infliacija nuo 2005 m. rugpjūčio mėn. mažesnė už pamatinę vertę. Kipre vidutinė infliacija per 12 mėnesių iki 2007 m. kovo mėn. sudarė 2 %, t. y. buvo mažesnė už 3 % pamatinę vertę, ir numatoma, kad artimiausiais mėnesiais ji liks mažesnė už pamatinę vertę³.

³

Pagal Komisijos 2007 m. pavasario prognozę 12 mėnesių vidutinė infliacija Kipre 2007 m. gruodžio mėn. sumažės iki 1,3 %, o pamatinės vertės prognozė ir toliau – 2,8 %.

Pagrindiniai veiksniai ir tvarumas

Kipre tradiciškai vyravo palyginti maža, tačiau kartais nepastovi infliacija, reiškianti, kad nedidelė ir atvira Kipro ekonomika jautriai reaguoja į išorės kainų šuolius. SVKI infliacija 1999–2006 m. vidutiniškai buvo 2,6 %. Tačiau 2000 m. pavasarį infliacija buvo didžiausia – apie 6 %; tokia pat vertė buvo dar kartą pasiekta 2003 m. žiemą – pirmuoju atveju dėl didesnių energijos ir maisto produktų kainų, antruoju – dėl to, kad dėl stojimo į ES buvo padidinti PVM tarifai ir akcizas. 2006 m. pirmąjį pusmetį infliacija padidėjo, tačiau po to 2007 m. kovo mėn. vėl sumažėjo iki 1,4 %; tai daugiausia lėmė energijos ir maisto produktų kainų svyravimas.

SVKI infliacija, išskyrus energijos ir neapdorotų maisto produktų kainas, valdoma ir nuo 2004 m. vidutiniškai yra mažiau kaip 1 %. Nuosaiki pagrindinė infliacija reiškia, kad pagrindiniai infliaciją lemiantys veiksniai lieka valdomi, atsižvelgiant į neigiamą gamybos apimtys atotrūkį ir nedaug padidėjusias vieneto darbo sąnaudas (nuo 1 iki 2 % kasmet nuo 2004 m.). Pastaraisiais metais su darbo užmokesčiu susiję sunkumai esant įtemptai padėčiai darbo rinkoje sumažėjo dėl didėjančios darbuotojų iš užsienio dalies, palyginti su visa darbo jėga, ir pavyzdinės drausmės šioje srityje viešajame ir privačiame sektoriuose. Veiksmingas Kipro svaro keitimo kursas 2005–2006 m. buvo stabilus, taigi neutralus importo kainų atžvilgiu.

Numatoma, kad per ateinančius mėnesius infliacija išliks nedidelė iš esmės dėl palankaus naftos kainų bazės efekto, mažesnių drabužių ir avalynės kainų ir automobiliams taikomo akcizo sumažinimo. Infliacija vidutinės trukmės laikotarpiu daugiausia priklausys nuo energijos ir kitų importo kainų pokyčių, taip pat nuo to, ar pavyks pažaboti galimus darbo užmokesčio ir paklausos veiksnius vyraujant ciklinio svyravimo sąlygoms bei siekiant įvykdyti palūkanų normos ir užsienio valiutos atsargų reikalavimus. Numatoma, kad maisto, farmacijos produktų ir restoranų paslaugų PVM didėjimas, susijęs su ES reikalavimų vykdymu (šiuo metu taikomos leidžiančios nukrypti nuostatos galioja iki 2007 m. pabaigos), gerokai paveiks (maždaug vienu procentiniu punktu) infliaciją. Nors šis poveikis turėtų būti laikinas, negalima atmesti tikimybės, kad jis bus juntamas ir vėliau, visų pirma kai padidėjęs PVM bus įtrauktas į pragyvenimo lygio išlaidų indeksą.

Kipras atitinka kainų stabilumo kriterijų.

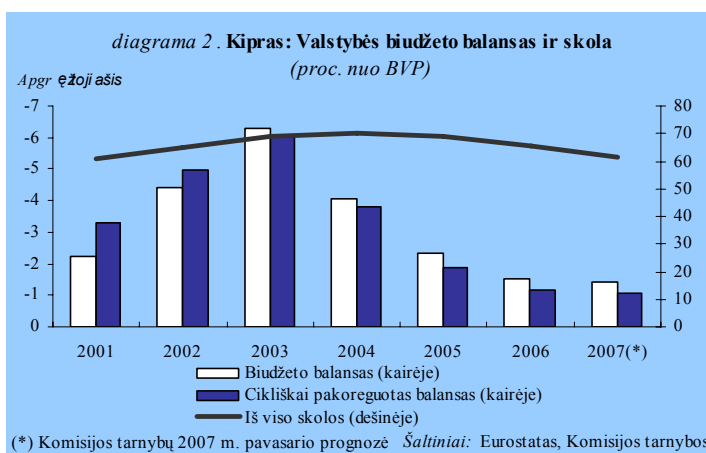
4. BENDROJO ŠALIES BIUDŽETO PADĖTIS

Šiuo metu Kiprui netaikomas Tarybos sprendimas dėl perviršinio deficito; 2004 m. liepos 5 d. Tarybos priimtas sprendimas dėl tokio deficito Kipre⁴ 2006 m. liepos 11 d. Tarybos sprendimu⁵ buvo panaikintas.

Valdžios sektoriaus deficito didžiausia vertė (6,3 % BVP) buvo 2003 m., tačiau vėliau, 2004 ir 2005 m. įgyvendinant griežtą fiskalinio koregavimo politiką, ji gerokai sumažėjo ir 2006 m. buvo 1,5 % BVP. Remiantis Komisijos tarnybų 2007 m. pavasario prognoze deficitas 2007 m. turėtų išlikti beveik tokio pat lygio (1,4 % BVP).

Nuomonėje dėl 2006 m. gruodžio mėn. atnaujintos Kipro konvergencijos programos Taryba laikėsi nuomonės, kad, 2005 m. ištaisius perviršinį deficitą, vykdoma pakankama pažanga siekiant vidutinės trukmės tikslo ir kad biudžeto strategija pagal programą yra pakankama užtikrinti, kad vidutinės trukmės tikslas būtų pasiektas iki 2008 m. Kartu Taryba paragino Kiprą kontroliuoti viešąsias išlaidas pensijoms ir įgyvendinti kitas pensijų ir sveikatos priežiūros sektorių reformas siekiant padidinti ilgalaikį viešųjų finansų tvarumą bei įgyvendinti programoje numatytą fiskalinio konsolidavimo scenarijų.

Septynerius metus iki 2006 m. tiek bendrųjų pajamų, tiek išlaidų vidutiniai santykiai iš esmės didėjo. Bendrosios pajamos didėjo daugiausia dėl kartu taikytų struktūrinių ir vienkartinų priemonių. Struktūrinės priemonės apėmė PVM tarifų suderinimą su 2004 m. gegužės mėn. *acquis* ir kovos su vengimu mokėti

mokesčius priemonės, o vienkartinės priemonės buvo išskirtiniai dividendai už buvusį pusiau vyriausybinių organizacijų pelną ir mokesčių amnestija. Einamosios pirminės išlaidos didėjo daugiausia dėl darbo užmokesčio ir socialinių pervedimų didėjimo. Nuo 2005 m. išlaidų didėjimas apribotas, nustačius didžiausią galimą einamųjų pirminių ir kapitalo išlaidų nominalaus didėjimo ribą.

Valstybės skola 2000–2004 m. didėjo, tačiau nuo 2005 m. ėmė mažėti. 2006 m. ji dar labiau sumažėjo – pasiekė 65,3 % BVP vertę ir, remiantis Komisijos tarnybų 2007 m. pavasario prognoze, 2007 m. toliau mažės ir pasieks apie 61,5 % BVP.

Kipras atitinka bendrojo šalies biudžeto padėties kriterijų.

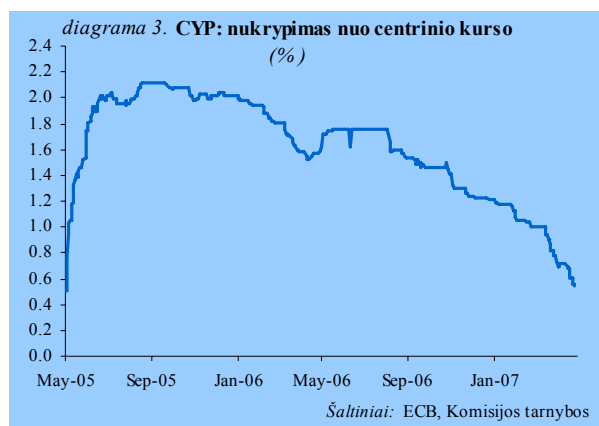
⁴ 2005/184/EB, OL L 62, 2005 3 9, p. 19.

⁵ 2006/627/EB, OL L 256, 2006 9 20, p. 13–14.

5. VALIUTOS KURSO STABILUMAS

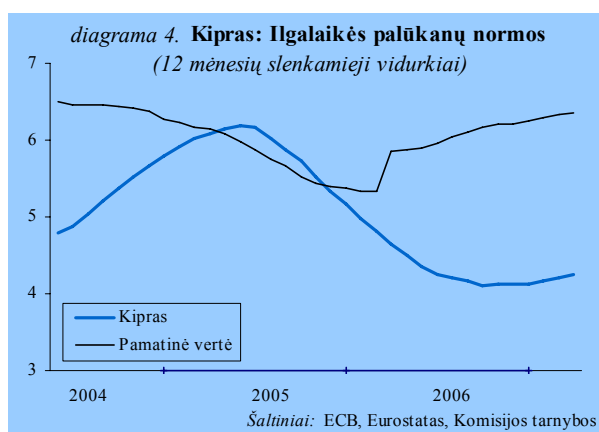
Kipro svaras VKM II yra nuo 2005 m. gegužės 2 d., t. y. šios ataskaitos priėmimo dieną – 24 mėnesius. Iki prisijungimo prie VKM II Kipro centrinis bankas taikė sistemą, pagal kurią Kipro svaras buvo vienašališkai susietas su euru, taip išlaikant palyginti nedidelius svyravimus. Tuo vertinimo laikotarpiu, kai Kipro svaras nebuvo VKM II (2005 m. balandžio 27 d.–gegužės 1 d.), jo kursas buvo artimas būsimam centriniam kursui. Prisijungus prie VKM II, svoro vertė nuosekliai laikėsi svyravimo intervalo viršuje, liko artima centriniam kursui ir smarkiai nekito. Vertinant pagal papildomus rodiklius, pavyzdžiui, trumpalaikių palūkanų normos kitimą ir užsienio valiutos atsargas, valiutos kursui pavojus negresia.

Kipras atitinka valiutos kurso kriterijų.

6. ILGALAIKIŲ PALŪKANŲ NORMA

Vidutinė ilgalaikių palūkanų norma Kipre vienerius metus iki 2007 m. kovo mėn. buvo 4,2 %, t. y. buvo mažesnė už 6,4 % pamatinę vertę. Vidutinės ilgalaikių palūkanų normos Kipre mažesnės už pamatinę vertę yra nuo 2005 m. lapkričio mėn. Ilgalaikės palūkanų normos Kipre, taip pat pajamų skirtumas, palyginti su euro zona, per pastaruosius kelerius metus gerokai sumažėjo. Mažas pajamų skirtumas, palyginti su euro zona, rodo, kad rinkose nustatyta maža likutinė šalies rizika.

Kipras atitinka ilgalaikių palūkanų normos konvergencijos kriterijų.

7. PAPILDOMI VEIKSNIAI

Taip pat ištirti papildomi veiksniai, tarp jų – prekių ir finansų rinkų integracija bei mokėjimų balanso pokyčiai. Kipro ekonomika yra glaudžiai integruota į ES ekonomiką. Ypač intensyvėja prekyba ir tiesioginės užsienio investicijos, o Kipro finansų sistema yra glaudžiai susieta su ES ir kitų šalių finansų sistemomis, nes Kipre veikia daug užsienio bankų skyrių ir antrinių įmonių. Pastaraisiais metais Kipro einamosios sąskaitos deficitas padidėjo nuo 3,2 % BVP 2003 m. iki 5,9 % BVP 2006 m. Bendros einamosios ir kapitalo sąskaitos deficitas šiuo laikotarpiu padidėjo nuo 1,9 % iki 5,9 % BVP. Einamosios sąskaitos deficitas atspindi didelį skirtumą tarp grynosios prekybos prekėmis ir paslaugomis. Paprastai didelis perteklius, gaunamas pardavus paslaugas, nepadengia didelio deficito, susidariusio pardavus prekes, ir neigiamo pajamų balanso. Kalbant apie finansavimą, didelę dalį einamosios sąskaitos deficito padengia grynosios tiesioginės užsienio investicijos.

* * *

Remdamasi atliktu vertinimu, kaip vykdomi konvergencijos kriterijai, Komisija mano, kad Kipras pasiekė aukštą tvarios konvergencijos lygį.